

การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

The Performance of Classification and Cataloging of Information Resources of Governmental and Private University Libraries in Bangkok

ยุพิน สุขุม*

ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์**, D.A.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ กระบวนการ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายและบรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 141 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยมีดังนี้

1) สภาพและกระบวนการดำเนินงาน พบว่า มีโครงสร้างองค์กรและ การบริหารส่วนใหญ่เป็นระดับงาน ด้านกระบวนการ ส่วนใหญ่ใช้คู่มือในการกำหนด

* นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

หมวดหมู่ L.C., D.C., N.L.M. ใช้วิธีการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เช่น OhioLink, OCLC WorldCat, WebOPAC 2) ปัญหาและอุปสรรคพบว่า การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน มีภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย 3) เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคพบว่า การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางการพัฒนาในทุกด้านของการดำเนินงานควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศให้มีมาตรฐานการดำเนินงานเดียวกัน

คำหลัก: งานเทคนิค (ห้องสมุด), การวิเคราะห์และทำรายการ, ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

Abstract

The purposes of the study were to identify the characteristics, working process, development guidelines, and problems of performance process of governmental and private university libraries in Bangkok. The comparison of problems between governmental and private university libraries were also examined. Data were collected by questionnaires from 141 librarians and heads of divisions of classification and cataloging of information resources department / division. Five experts in classification and cataloging information resource administration were also interviewed. The results were 1) In the aspects of characteristics and working process, the structural and administrative characteristics of most libraries were categorized into division level. The operational process were mostly conducted by cataloging manuals of L.C., D.C., N.L.M and other tools for searching information resources from the Internet such as OhioLink, OCLC WorldCat, and WebOPAC 2) Problems and obstacles of classification and cataloging of information resources in all aspects were in the low levels. 3) There was no statistically significant difference at the .05 level between

the barriers of the classification and cataloging of information resources performance of governmental and private university libraries.

4) Development guidelines were expressed to increase the quality and effectiveness in order to meet the standard among governmental and private university libraries in Bangkok

Keywords: Processing (Libraries), Classification and Cataloging, Academic Library

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บ รวบรวม และบริการทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภทไปสู่ผู้ใช้บริการ เพื่อการศึกษาหาความรู้ การค้นคว้า วิจัยรวมทั้งการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และการที่ห้องสมุดจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้นั้นต้องมีการจัดระบบการค้นหาและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ คือจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่จำนวนมากให้สามารถบริการได้อย่างรวดเร็ว ครบถ้วนและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ห้องสมุดจึงนับว่าเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่สุดแหล่งหนึ่งที่ใช้บริการสามารถศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ โดยเป็นแหล่งช่วยเสริมสร้างให้ผู้ใช้บริการเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา

การวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นงานหลักอย่างหนึ่งของห้องสมุดที่มีความสำคัญ เพราะรายการสืบค้นเป็นเครื่องมือสำหรับการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ การจัดการและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศนั้นจะต้องทำเป็นระบบ ดังนั้นการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เหล่านี้เป็นภารกิจที่จะต้องมีการวางแผนในการจัดการงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเผยแพร่และการเข้าถึงสารสนเทศดำเนินการเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็วและทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการ (ชลทิชา สุทธิจันทร์กุล, 2549, หน้า 7) ทั้งนี้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครแต่ละแห่งต่างมีสภาพ กระบวนการ และนโยบายในการดำเนินงานห้องสมุดในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้างและการบริหารงาน การจัดสรรและการพัฒนาบุคลากร ด้านกระบวนการทำงานที่มีระบบขั้นตอนใน

การดำเนินงานที่หลากหลาย ตลอดจนด้านเครือข่ายความร่วมมือในการวิเคราะห์ และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จะมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมกว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน

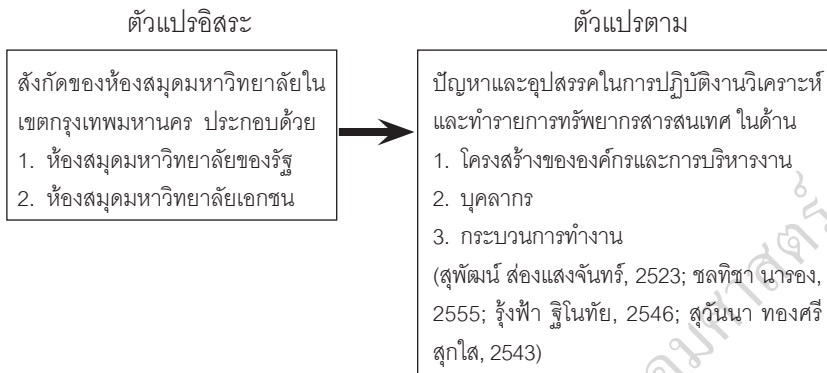
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและบรรณารักษ์ในการพัฒนาการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศให้มีมาตรฐานการดำเนินงานและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอื่น ๆ ที่ศึกษา

- สภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ
- แนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษา การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายและบรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 141 คน ทั้งนี้จะเลือกหัวหน้าฝ่ายงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ จากห้องสมุดทุกแห่ง ๆ ละ 1 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมด้วย รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านการบริหารจัดการงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรง (IOC)

และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพกระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for independent samples)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ของคำตอบ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1.1 สภาพและกระบวนการดำเนินงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.2 สภาพและกระบวนการดำเนินงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชน

ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอภาพรวมของสภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ในเชิงเปรียบเทียบโดยสังเขป ดังนี้

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่มีการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน เป็นระดับงานและระดับฝ่าย ส่วนห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน มีการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน เป็นระดับอื่น ๆ เช่น ระดับกลุ่ม ระดับส่วน และบางแห่งไม่ได้กำหนดโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานที่ชัดเจน

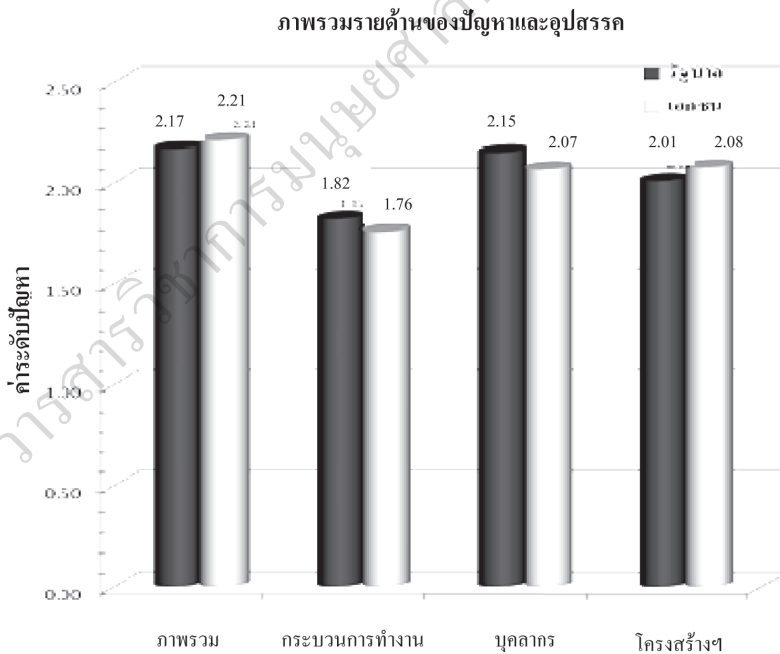
ด้านบุคลากร ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่เห็นว่าบุคลากรมีเพียงพอ ในขณะที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชนส่วนใหญ่เห็นว่าบุคลากรมีไม่เพียงพอ อีกทั้งห้องสมุดส่วนใหญ่มีการกำหนดปริมาณงานที่ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ทำได้จริงโดยเฉลี่ยจำนวนปริมาณงาน/ต่อคน/ต่อวัน ซึ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทำได้จริงโดยเฉลี่ยจำนวนปริมาณงาน/ต่อคน/ต่อวัน ในการทำรายการแบบเดิม (Original Cataloging) เท่ากับ 11.45 ชื่อเรื่อง/คน/วัน และจำนวนเฉลี่ยในการทำรายการแบบคัดลอกรายการ (Copy Cataloging) เท่ากับ 14.63 ชื่อเรื่อง/คน/วัน ส่วนห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน ทำได้จริงโดยเฉลี่ยจำนวนปริมาณงาน/ต่อคน/ต่อวัน ในการทำรายการแบบเดิม (Original Cataloging) เท่ากับ 19.09 ชื่อเรื่อง/คน/วัน และจำนวนเฉลี่ยในการทำรายการแบบคัดลอกรายการ (Copy Cataloging) เท่ากับ 20.63 ชื่อเรื่อง/คน/วัน ด้านการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉลี่ยต่อปีแล้ว บุคลากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งในการพัฒนาเฉลี่ยต่อปีที่ไม่แน่นอน

ด้านกระบวนการทำงาน ทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนส่วนใหญ่ใช้คู่มือในการกำหนดหมวดหมู่ L.C., D.C., N.L.M. และอื่น ๆ และใช้วิธีการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เช่น OhioLink, OCLC WorldCat, WebOPAC นอกจากนี้ห้องสมุดได้มีมาตรฐานในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกลอเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ส่วนด้านความถนัดในการกำหนดหัวเรื่องส่วนใหญ่เน้นสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเว็บประยุกต์ด้านห้องสมุด/ภาษาในการสร้างเว็บทั่วไป เช่น ASP, JSP, PHP JavaScript, HTML ในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ/ห้องสมุดดิจิทัล/เว็บไซต์ห้องสมุด

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45$) รองลงมาได้แก่

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน ($\bar{X} = 2.05$) และด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 1.80$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านโครงสร้างขององค์กรและการบริหารงาน ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการทำงาน ระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศด้านโครงสร้างขององค์กรและการบริหารงาน ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการทำงานระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีปัญหาและอุปสรรค ใกล้เคียงกันในทุกประเด็น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์ และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ในภาพรวมและรายด้าน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้คุณภาพเพื่อการพัฒนาวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพและสามารถแก้ปัญหาการปฏิบัติงานได้ตรงจุด

ด้านบุคลากร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบุคลากรงานวิเคราะห์ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาต่างประเทศในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นอันดับแรก พร้อมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และทำรายการสารสนเทศไปพร้อมกัน

ด้านกระบวนการทำงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการพัฒนาการทำบัญชีคำห้วเรื่องสำหรับการลงรายการหนังสือภาษาไทย และควรจะมีการกำหนดรูปแบบและระดับการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีประเด็นสำคัญโดยสังเขป ดังนี้

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสร้างขององค์กรควรมีการแบ่งกลุ่มงานออกอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อไม่ให้มีผลกระทบกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของหน่วยงาน เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ด้านการบริหารจัดการที่เหมาะสม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ คือหน่วยงานควรจะต้องจัดทำแผนนโยบายการพัฒนาวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ด้านบุคลากร พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศควรจะไปอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการวิชาชีพ และนำความรู้มาถ่ายทอดให้คนในองค์กรเกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ด้านคุณสมบัติของบุคลากรที่ปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เป็นอย่างดี และก้าวทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ และผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วน เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานควรมีใจรักงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ เพราะเป็นงานที่จะต้องใช้สมาธิและความรอบคอบเป็นอย่างมาก ด้านการประเมินผล ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นประจำทุกเดือนจากสถิติการปฏิบัติงาน และนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรมีการประสานงานร่วมมือกันในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศและสร้างเครือข่ายการทำงานภายในห้องสมุดและระหว่างห้องสมุดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รองลงมา คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรมีความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรจัดทำฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความคิดเห็นว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรจัดประชุมกลุ่มงานเพื่อสร้างข้อกำหนดร่วมกันเพื่อช่วยลดระยะเวลาและขั้นตอนที่ยุ่งยากทำให้การปฏิบัติงานและการบริการทรัพยากรสารสนเทศสามารถทำได้สะดวกเร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถนำทรัพยากรสารสนเทศออกบริการผู้ใช้ได้เร็วขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับสภาพและกระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน พบว่า มหาวิทยาลัยของรัฐจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นระดับงาน รองลงมาเป็นระดับฝ่าย และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นระดับอื่น ๆ เช่น ระดับกลุ่ม ระดับส่วน และไม่ได้กำหนด รองลงมาเป็นระดับงาน จากการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีสภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่เหมือนกัน โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐมีโครงสร้างและการบริหารงาน รวมทั้งมีการจัดสรรบุคลากรสังกัดฝ่าย/งานต่าง ๆ อย่างชัดเจนกว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน

ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ใช้คู่มือในการกำหนดหมวดหมู่ระบบ LC., D.C., N.L.M. และใช้วิธีการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เช่น OhioLINK, OCLC WorldCat, WebOPAC ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐใช้ในการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Adeleke (2009) ที่พบว่า เครื่องมือออนไลน์ที่ได้มีการนำมาใช้ในการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศมี 7 รายการ ได้แก่ LC classification web, LC online public access catalogue, Cataloguing calculator, LC online classification scheme, OCLC world cat, DDC online classification scheme และ LC list of subject headings นอกจากนี้มาตรฐานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในการวิเคราะห์และทำ

รายการทรัพยากรสารสนเทศ ใช้หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกล อเมरिकัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เช่นเดียวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน

ด้านสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความถนัดในการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดส่วนใหญ่คือสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านประเภทของสื่อสารสนเทศที่บุคลากรส่วนใหญ่มีความถนัดคือสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือทั่วไป เนื่องจากสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งของสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนั้นบรรณารักษ์จึงมีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มากกว่าสาขาอื่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ/ห้องสมุดดิจิทัล/เว็บไซต์ ห้องสมุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเว็บประยุกต์ด้านห้องสมุด/ภาษาในการสร้างเว็บทั่วไป เช่น ASP, JSP, PHP, JavaScript, HTML ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Han (2009) ที่พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการประยุกต์เว็บ 2.0 มาใช้ในงานห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น โดยงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศมีการนำ Catalog 2.0 ที่มีลักษณะการออกแบบการทำรายการที่ยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้ใช้ มาประยุกต์ในการดำเนินงาน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบในผลการวิจัยครั้งนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย แต่อย่างไรก็ตามข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ ห้องสมุดไม่มีการควบคุมและประเมินผลการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศให้เป็นไปตามแผน ตลอดจนจำนวนของบุคลากรในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยศ ปานเพชร (2549) ที่พบว่า บุคลากรของห้องสมุดส่วนใหญ่มีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับงาน บุคลากรบางส่วนยังขาดความชำนาญในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศและการกำหนดหัวเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาขาวิชา รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร จงสมจิตต์ (2544) ที่เสนอแนะว่าบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศจะต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ

ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาจึงจะทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพ จากกรณีวิจัยในครั้งนี้พบว่า ด้านกระบวนการทำงาน ห้องสมุดมีการกำหนดรูปแบบ และระดับการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและมีขั้นตอนมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น รวมทั้งห้องสมุดไม่มีคู่มือในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศอย่างเพียงพอ ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ รัชนิกร อินเล็ก, สิริพร วิจิณนทกิตต์ และอุทัยวรรณ ศิริเลิศ (2542) พบว่า การถูกกำหนดด้วยรูปแบบ และระดับการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของหนังสือตามมาตรฐานมีความยุ่งยากซับซ้อน และมีขั้นตอนมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

3. เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านโครงสร้างขององค์กรและการบริหารงาน ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการทำงาน ระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า ปัญหาและอุปสรรค ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีปัญหาและอุปสรรคด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านบุคลากรแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ในบางประเด็นเท่านั้น ส่วนใหญ่มีสภาพและมีกระบวนการทำงานที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งมีคู่มือในการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน

4. แนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (จากแบบสอบถาม) พบว่า

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้คุณภาพเพื่อการพัฒนา งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ และควรมีการจัดทำแผน การพัฒนาการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ชัดเจนเป็น รูปธรรม เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัว และเกิดประสิทธิภาพและสามารถ แก้ปัญหาการปฏิบัติงานได้ตรงจุด พร้อมทั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ด้านบุคลากร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบุคลากรงานวิเคราะห์ควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาต่างประเทศในการวิเคราะห์และทำรายการ

ทรัพยากรสารสนเทศเป็นอันดับแรก พร้อมทั้งพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และทำรายการสารสนเทศไปพร้อมกัน เพื่อนำความรู้ และทักษะมาสนับสนุนการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญญา สุธรรมชัย (2542) พบว่า บรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศจำเป็นจะต้องมีความรู้ทั้งทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ และความรู้ทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ควบคู่กัน

ด้านกระบวนการทำงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการพัฒนาการทำบัญชีหัวเรื่องสำหรับการลงรายการหนังสือภาษาไทย และควรจะมีการกำหนดรูปแบบและระดับการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร จงสมจิตต์ (2544) พบว่า ห้องสมุดควรมีการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งภายในห้องสมุดและระหว่างห้องสมุด ทั้งห้องสมุดภายในประเทศและต่างประเทศ และควรมีความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการลงรายการให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเพื่อให้การกำหนดเลขหมู่ การกำหนดหัวเรื่อง และการลงรายการเป็นมาตรฐานเดียวกัน

5. จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนควรมีการแบ่งกลุ่มงานออกอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของหน่วยงาน เนื่องจากห้องสมุดแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารห้องสมุดจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและบริบทของห้องสมุด ในการจัดโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน

ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรที่จะปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่บรรณารักษ์จะต้องมีความรู้ในวิชาชีพบรรณารักษ์เป็นอย่างดี อีกทั้งควรเป็นผู้ที่จบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยตรงเพราะงานของบรรณารักษ์วิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นงานที่ต้องมีความรู้ด้านวิชาชีพ

บรรณารักษ์เป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันัญญา สุธรรมชัย (2542) ที่พบว่า บรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศต้องมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ซึ่งความรู้ดังกล่าวจะช่วยให้บรรณารักษ์ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า ในด้านการพัฒนาบุคลากรควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่มีความถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร จงสมจิตต์ (2544) ที่พบว่า บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาจึงจะทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพ และควรดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกเดือนจากสถิติการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรจัดประชุมกลุ่มงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อสร้างข้อกำหนดร่วมกัน และควรมีการประสานงานร่วมมือกันในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันทั้งภายในห้องสมุดและระหว่างห้องสมุด โดยควรมีความร่วมมือในการกำหนดมาตรฐานการลงรายการให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเพื่อให้การกำหนดเลขหมู่ การกำหนดหัวเรื่อง และการลงรายการเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ศิริงาม แผลงชีพ (2551) ที่พบว่า ควรมีการตีความกฎ 21.1B2 กฎ 24.5C1 และกฎ 24.12 A ให้ได้ใช้กันอย่างกว้างขวางและเกิดความเข้าใจตรงกันในทุก ๆ ห้องสมุด และควรมีความร่วมมือจากห้องสมุดหลาย ๆ แห่ง เพื่อให้การลงรายการเป็นแบบมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน

1.1 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนควรมีโครงสร้างองค์กรที่แบ่งกลุ่มงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศออกอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของหน่วยงาน

1.2 ควรมีการบริหารงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ โดยใช้เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้คุณภาพ โดยมีการจัดทำแผนและนโยบายการปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้คุณภาพ รวมทั้งควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.3 ควรมีการจัดประชุม สัมมนา ระหว่างบรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

2. ด้านบุคลากร

2.1 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรในงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเพียงพอ ซึ่งแตกต่างจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยของเอกชนที่ส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรในงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ ดังนั้นในส่วนของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนจึงควรพิจารณาจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับปริมาณงาน

2.2 จากการที่บุคลากรของทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนบางส่วนยังขาดความชำนาญในการใช้ภาษาต่างประเทศวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศและการกำหนดหัวเรื่อง ดังนั้นจึงควรพัฒนาให้บุคลากรได้รับความรู้และทักษะในงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นลำดับแรก เช่น พัฒนาความรู้ โดยจัดให้มีการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศอย่างจริงจัง รวมทั้งพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศ การใช้คู่มือการลงรายการ AACR2R, MARC21, Metadata ในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้อาจใช้การฝึกอบรมหรือการศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ นอกจากนี้บรรณารักษ์ควรมีความรู้ในสาขาวิชาที่รับผิดชอบในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเป็นอย่างดีอีกด้วย

2.3 ควรส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมหรือจัดการประชุม สัมมนาเรื่องการลงทุนการสื่อสารสนเทศประเภทสื่อดิจิทัล เนื่องจากในปัจจุบันพบว่าสื่อดิจิทัลเป็นจำนวนมากทำให้บรรณารักษ์วิเคราะห์และทำรายการประสบกับปัญหาในการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อดิจิทัลหรือสื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีรูปแบบใหม่

3. ด้านกระบวนการทำงาน

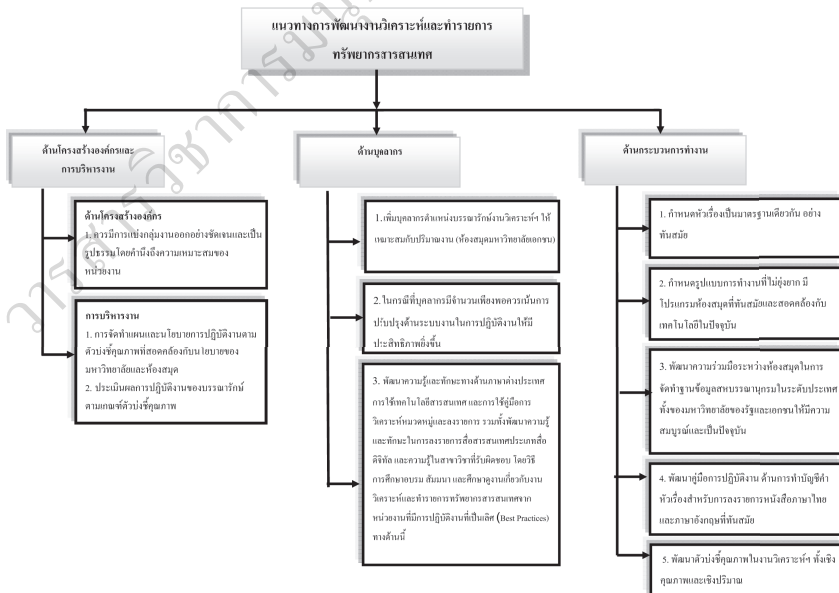
3.1 ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการพัฒนาการทำบัญชีหัวเรื่องสำหรับการลงรายการหนังสือภาษาไทย ให้สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

3.2 ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน จัดหาศูนย์กลางในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม

3.3 ควรมีการจัดซื้อ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการใช้ฐานข้อมูลต่าง ๆ ในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ร่วมกันในลักษณะภาคีห้องสมุดเพื่อเป็นการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

4. แนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ โดยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นแผนภูมิประกอบคำอธิบาย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

จากแผนภูมิดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ จะต้องประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กร การบริหารงาน ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการทำงาน รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญให้การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ และมีแนวทางในการปฏิบัติงานและมีมาตรฐานการดำเนินงานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. จากการศึกษาที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศส่วนใหญ่มีการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาห้องสมุดที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในด้านการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย
2. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศและการกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุคนธมณี. (2555, 31 พฤษภาคม). *หัวหน้าหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร*. สัมภาษณ์.
- ชลธิชา นารอง. (2555, 11 มิถุนายน). *หัวหน้ากลุ่มงานเทคนิคสารสนเทศ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. สัมภาษณ์.
- ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล. (2549). *การวิเคราะห์สารสนเทศ: เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศ หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยศ ปานเพชร. (2549). *สภาพและปัญหาหนังสือค่างรอกการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนหาญพล และรุ่งฟ้า ลีโนทัย. (2546). *การวิเคราะห์สารสนเทศ: เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศ หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญญา สุธรรมชัย. (2542). *การดำเนินงานจัดหมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐระหว่าง พ.ศ. 2542-พ.ศ. 2546*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาพร จงสมจิตต์. (2544). *บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของบรรณารักษวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชฐญาณ์ กลับลกลาง (2552). *วิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practices) ของบรรณารักษวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ. (2555, 11 กรกฎาคม). *ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต*. สัมภาษณ์.
- รัชนิกร อินเล็ก, สิริพร วิธินันทกิตต์, และ อุทัยวรรณ ศิริเลิศ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการลดจำนวนหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น (*The suitable Model for Decreasing Backlogs of Book in Khon Kaen University Libraries*). ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา ณ ลำพูน. (2549). *การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ มาร์ก และ ดับลินคอร์ เมทาเดตา*. เชียงใหม่: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริงาม แผลงชีพ. (2551). *การลงรายการบรรณานุกรมหนังสือภาษาไทยขององค์กรตามหลักเกณฑ์การลงรายการ แบบ AACR2 ที่ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพร พุทธิพิทักษ์ผล. (2555, 16 กรกฎาคม). *ผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. สัมภาษณ์.
- สุนีย์ กาศจำรูญ. (2545). งานวิเคราะห์เลขหมู่และการลงรายการทางบรรณานุกรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ. *ห้องสมุด*, 46(2), 44-49.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. (2523). *บัตรรายการและหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- สุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์. (2555, 17 กรกฎาคม). *ผู้อำนวยการศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. สัมภาษณ์.
- สุวันนา ทองสีสุกใส. (2543). *MARC 21 สำหรับระเบียบหนังสือ / เอกสาร*. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Adeleke, A.A., & Olorunsola, R. (2010). ICT and library operations: More on the online cataloguing and classification tools and techniques in Nigerian libraries. *The Electronic Library*, 28(3), 453-462.
- Han, Z. & Liu, Y.Q. (2010). Web 2.0 applications in top Chinese university libraries. *Library Hi Tech*, 28(1), 41-62.